

Hausknechtska huset

Halland, Laholms stad och kommun, kvarteret Hästen 5, RAÄ 19:1
Förundersökningen utförd 2016

Johan Thörnqvist

KULTURMILJÖ
HALLAND

Hausknechtska huset

Halland, Laholms stad och kommun, kvarteret Hästen 5, RAÄ 19:1
Förundersökningen utförd 2016

Johan Thörnqvist

Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2016.

Arkeologisk förundersökning 2016.

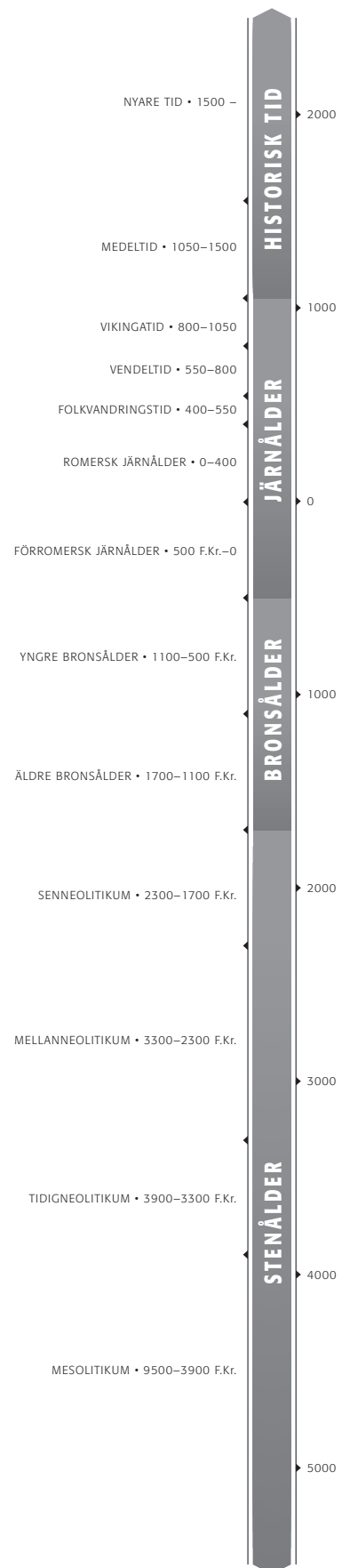
Framsida: Johan Thörnqvist iförd skyddsdräkt i provgrop 2.

Foto: Anders Håkansson (fotonr. 2016-80-04).

Layout: A. Andersson.

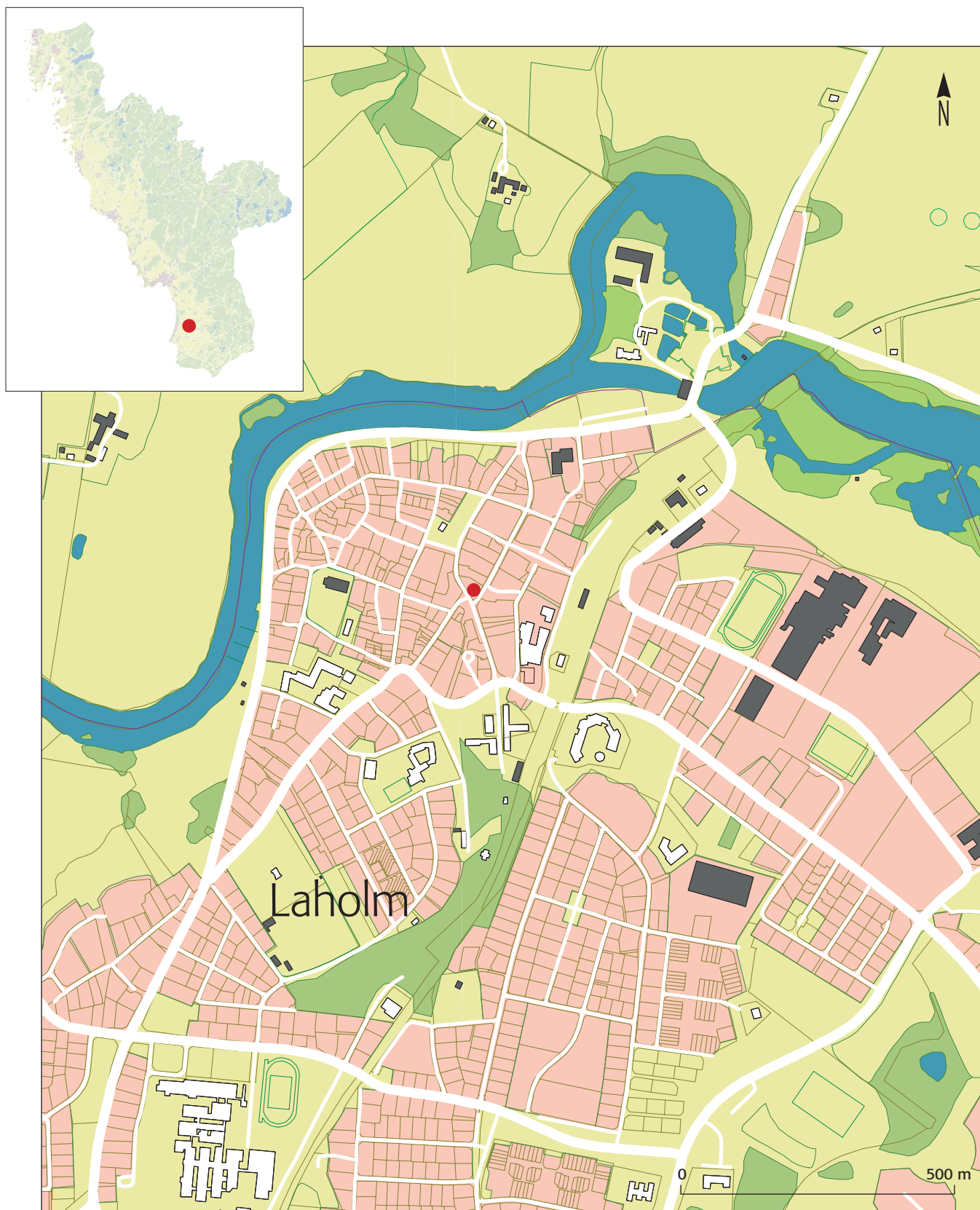
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning	7
Bakgrund	7
Frågeställningar	7
Genomförande, dokumentation & fyndhantering	8
Laholms stad	8
Kvarteret Hästen	9
Undersökningsplanens måluppfyllelse	10
Undersökningsresultat	10
Provgrop 1	11
Provgrop 2	12
Tolkningsförslag och slutsats	13
Källare i laholm	14
Fynden	15
Sammanfattning och åtgärdsförslag	15
Tekniska och administrativa uppgifter	16
Referenser	16
 BILAGA 1 Ritningar och matris	 18

Figur 1. Läget i Halland och i Laholms stad med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Inom ramen för förundersökningen i kvarteret Hästen 5 grävdes två provgropar i den norra delen av Hausknechtska huset. Kulturlagren framkom direkt under den makadam som låg strax under golvytan på en nivå av +12,75 m.ö.h. De kulturlager som framkom i de handgrävna provgroparna kan primärt dateras till perioden 1600–1700-tal. Lagren bestod av raserings- och utfyllnadslager samt i botten av provgroparna ett stenlagt källargolv. Den totala kulturlagertjockleken varierade mellan 0,75–0,8 meter. Förutsatt att den planerade husrestaureringen inte kräver schaktning djupare än sagda stenläggning föreligger inget behov av vidare arkeologiska insatser för undersökningsområdet.

BAKGRUND

Då angrepp av hussvamp upptäckts i korsvirkeskonstruktion, bjälklag och syllar till *Hausknechtska huset* i Kv. Hästen 5 planeras markarbeten under huset. Husgolvet med bjälklag utgörs av en s.k. mullbänkskonstruktion där bjälkarna vilar direkt på mark av jord. Detta innebär att de befintliga jordmassorna behöver schaktas ner med ca 60 centimeter, för att ta bort hussvamp samt eventuellt påverkade massor och bereda plats för nytt golv. Då kulturlagrens karaktär och omfattning inte har varit kända sen tidigare och undersökningsområdet angränsar till dokumenterade fornlämningsområden med stadslager förordades en förundersökning. Den aktuella förundersökningen, med syfte att skapa underlag för bedömning av vidare antikvariska insatser, företogs i början av december 2016 av personal från Kulturmiljö Halland på uppdrag av Länsförsäkringar i Halland.

FRÅGESTÄLLNINGAR

I enlighet med Länsstyrelsens direktiv syftade undersökningen till att undersöka berörda stads-/kulturlager under *Hausknechtska huset* och skapa kunskap om en del av det gamla Laholm med relevans för myndigheter, forskning och allmänhet. I ett arkeologiskt perspektiv ämnade undersökningen att utreda sammansättningen av stratigrafin, dvs. kulturlagrens tjocklek, utbredning och komplexitet, för att på så vis skapa adekvata underlag för eventuella vidare arkeologiska insatser.

Ur vetenskaplig synvinkel ämnade förundersökningen i största möjliga mån skapa ett underlag för frågeställningar kring byggnadsskick och tomtstruktur,

markanvändning och sysselsättning samt stadsgårdarnas population och sociala miljö. Förhoppning fanns även om att kunna belysa rådande byggnadstekniker i det fall att byggnadsstrukturer påträffades.

De frågor som inledningsvis ställdes kring odling, djurhållning och rörelsemönster inom tomten var: Vilka näringsfång går att identifiera och vilka generella samhällsgrupper kan knytas till stadsgårdarna? Rör det sig exempelvis om en handelsmiljö, som de historiska källorna indikerar? Förändras den övergripande miljön över tid? Ambitionen var även att försöka synliggöra hushållets population och sociala status genom t.ex. studier av gårdens arkitektur, storlek och materiella kultur.

GENOMFÖRANDE, DOKUMENTATION & FYNDHANTERING

Undersökningen genomfördes genom handgrävning av två provgropar på 1 x 1 meter, placerade i byggnadens nordvästra del, en i rum 08 respektive 10, i mån av utrymme. Rum 09 längst i väster bedömdes vara så pass påverkat av husmögél att en angränsande provgrop inte vore lämpligt. Provgroparna grävdes ned till den stenläggning som påträffades ca 0,75–0,8 m under markytan. Detta då de dåliga arbetsförhållanden i form av hussvamp, vilket krävde heltäckande skyddsdräkt och skyddsmask, gjorde att de arkeologiska insatserna begränsades.

Stratigrafin dokumenterades i sektion på ritfilm samt med digitalkamera och kontexternas höjdnivåer mättes in med avvägningsinstrument.

De fynd som påträffades i provgrop 2, lager 4, bestod av rödgods, järnspik samt djurben. Fynd i ovanliggande raseringslager dokumenterades men samlades inte in då de inte bedömdes ha någon vidare vetenskaplig relevans för tolkningen.

LAHOLMS STAD

Laholm ligger centralt i Höks härad, det sydligaste häradet i Halland. Staden är belägen på ån Lagans södra sida, cirka 8 km från kusten. Namnet Laholm kommer sig av *Laga(r)* bildat av ån Lagans gamla namn *Lagher*, vilket betyder ”vattensamling, vattendrag”. Holm är en biform till *holme* och Laholm betyder således ungefär ”holmen i vattendraget” (Sahlgren 1948). Laholm har en relativt lång historia och är Hallands äldsta stad enligt de skriftliga källorna (Arbman 1954).

Det äldsta kartmaterialet härrör från förra delen av 1600-talet och en karta upprättades året efter branden 1624. Frågan är om kartan beskriver ett faktiskt förhållande eller om den är en plan för planerad bebyggelse, som här är koncentrerad till Stortorget och utmed Östertullsgatan och Storgatan. En karta som torde vara ritad av Hans Willumsen Lauremberg 1639 återger en stadsbild påverkad av 1624 och 1637 års bränder med spridd bebyggelse norr, nordöst och öst om

kyrkan. Gatunätet redovisas inte och det går inte heller att spåra någon bestämd plan för återuppbyggandet. På en karta från 1799 (akt 1, Laholms stad) ser man att flera vägar löper samman alldeles utanför den sydöstra delen av staden från bland annat Ysby, Hov och Edenberga. Fortsättningen inne i stadsområdet är Östertullsgatan som går fram till Stortorget. Dessa vägsträckningar och gatan torde åtminstone gå tillbaka i 1600-talet.

Det arkeologiska materialet är sparsmakat och de medeltida fynden få. Åren 1926 och 1959 påträffades dock skelett och murrester i Köpmansgatan respektive kvarteret Svanen, fynd som kan tolkas som rester efter S:ta Gertruds kapell med intilliggande begravningsplats (Ejwertz 1961, Redin 1982). Även på Lagaholm har det återfunnits gravar som kan dateras till medeltid (Anberg 1992). År 2007 hittades lämningar efter högmedeltida bebyggelse i kvarteret Väduren. Lämningarna bestod av kulturlager, rännor och stolphål som innehöll yngre svartgods, stengods och äldre rödgods (Håkansson 2009). Ytterligare ett par keramikskärvor, tillverkade av medeltida svartgods, har hittats vid utgrävningar i kvarteret Majoren. Dessa skärvor har emellertid legat i omrörda, eller sekundära, lager och kan därför inte direkt kopplas till en medeltida bebyggelse även om de ger en antydning om medeltida aktiviteter i närområdet (Bjuggner 2000).

KVARTERET HÄSTEN

Kvarteret Hästen 5 låg i den sydöstra delen av staden i slutet av 1700-talet. Fastigheten avgränsas i väster av Östertullsgatan och i öster av Trädgårdsgatan. I norr avgränsas den byggda miljön av handelsgårdar från 1800-talets andra hälft. Den äldsta stående byggnaden på tomten färdigbyggdes 1799 efter ritningar av J. E. Hausknecht. Byggnaden fungerade som bostad och affärshus. Att döma av skriftliga källor har tomten ägts och brukats av handelsmän. 1799 av rådman S. Sörensen. Under perioden 1932–1999 ägdes den av handelsfamiljen Henriksson (Strandberg 2000).

Kvarteret Hästen 5 har undersökts tidigare. Inom ramen för en förundersökning 2005 grävdes två sökschakt och fyra provgropar. Bebyggelselämningar i form av kulturlager och grundmurstenar kunde iaktas i och utanför sökschakten i dagens marknivå. I de handgrävda provgroparna framkom kulturlager som i huvudsak kan dateras till perioden 1600–1700-tal. Lagren bestod dels av konstruktioner såsom grundmurstenar, stenlagda källargolv och passager, lergolv och dels av olika raserings- och utfyllnadslager. Kulturlagertjockleken i provgroparna varierade mellan 0,5–1,1 meter. Vid en slutundersökning i samma område undersöktes en mindre yta för ett blivande hisschakt. Marklagren bestod av stenläggningar, utfyllnadslager och äldre markytor från perioden 1700–1800-tal, som bitvis var störda av sentida markingrepp (Håkansson 2009). Under perioden 2009–2010 utfördes en antikvarisk kontroll i samband med schaktningar för el, vatten och

avlopp inuti Hausknechtska huset, men även på gårdsplanen bakom huset. Inuti huset förlades schaktningarna huvudsakligen i gamla ledningsschakt och berörde inga underliggande kulturlager. På gårdsplanen påträffades däremot delar av en äldre stenläggning samt en kallmurad brunn, sannolikt från sent 1700-tal eller 1800-tal (Rosengren 2010).

I övrigt har det 1979 grävts en provgrop inom kvarteret Hästen 2 som innehöll 0,7 meter tjocka kulturlager, en stenläggning och fynd från 1500- och 1600-talen (Tilly 1980). 1987 drogs ett fjärrvärmeschakt i Östertullsgatan men placerades i ett äldre rörschakt och gav därmed inget resultat (Westergaard 1987). 2001 grävdes ytterligare schakt i Östertullsgatan (delen Stortorget – Ryssgatan) där äldre gatunivåer från tidigt 1600-tal och framåt kunde fastställas (Bjuggner 2001). 2010 utfördes en förundersökning i kvarteret Hästen 2, 3 och 4 med förekomst av kulturlager, stolphål, stenläggningar, en förmodad källare och syllstenar som visar att det i områdets västra del funnits bakgårdsbebyggelse under perioden 1600–1900-tal. I de östra delarna har markutnyttjandet främst brukats till odling även om det funnits enstaka byggnader under 1800–1900-talen (Bjuggner 2011).

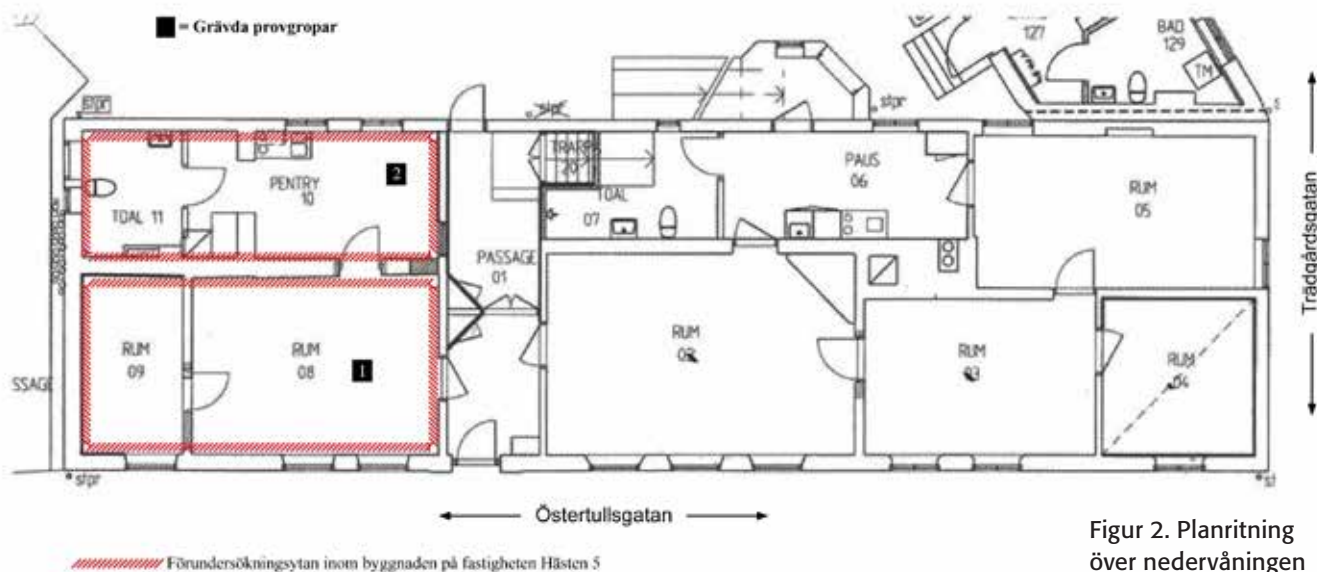
UNDERSÖKNINGSPLANENS MÅLUPPFYLLELSE

Enligt undersökningsplanen grävdes två provgropar, 1 x 1 m stora. Dessa planerades att grävas ända ner till naturlig botten, men då en stenläggning påträffades efter ca 0,8 m togs beslut att inte fortsätta gräva. Detta då de dåliga arbetsförhållanden i form av hussvamp, vilket krävde heltäckande skyddsdräkt och skyddsmask, gjorde att de arkeologiska insatserna begränsades. Provgroparnas läge inne i huset gjorde att inmätningar med totalstation eller GPS inte var möjliga.

Inledningsvis var ett antal naturvetenskapliga prover, så som makrofossilprov, planerade men då kulturlagren i huvudsak bestod av rasing- och utjämningslager beslutades att det inte förelåg något behov av att samla in prover från dessa. Ett metallföremål påträffades (järnspik) men vidare konservering av denna ansågs inte vara motiverad. I övrigt genomfördes förundersökningen i enlighet med undersökningsplanen.

UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Inom ramen för förundersökningen grävdes två provgropar för hand, 1 x 1 m vardera. Kulturlager framkom direkt under det lager modernt påförda makadam och småsten som låg strax under husets golvnivå. Dessa kulturlager framkom i provgrop 1 och 2 på en marknivå av +12,75 m ö.h. Båda provgroparna grävdes ned till den stenläggning som framkom 0,75–0,8 m under marknivån. Lagerföljden och kontexterna beskrivs inom ramen för vardera provgropen och presenteras i kronologisk ordning med de äldsta först. Den stratigrafiska sekvensen redovisas i

Figur 2. Planritning över nedervåningen av Hausknechtska huset med undersökningsområdet och grävda provgropar markerade, kv. Hästen 5.

Harrismatris (se bilaga 1). Då undersökningen endast utgörs av mindre provgropar så gjordes ingen gruppering och eller fasindelning av kontexterna.

PROVGROP 1

Provgropen grävdes i södra mittdelen av rum 8 enligt planritningen (se fig. 2). Provgropen placerades 1,1 m från den södra innerväggen respektive 1 m från innerväggen mellan rum 8 och 10. Hela den frilagda golvgrunden var vid start täckt av ett 0,08 tjockt lager modernt påförd makadam. Rutgrävningen inleddes

Figur 3. Provgrop 1 i plan i nivå med stenläggningen K16.
Foto: Anders Håkansson.
(fotonr. 2016-80-01).

vid en nivå av +12,75 m.ö.h. 0,75 m under utgångsnivån framkom en stenläggning (K16) bestående av natursten i storlekar varierande från 0,15 x 0,1 m till 0,2 x 0,2 m. Ovanpå och mellan stenarna låg ett mycket kompakt lerlager (K15), i en grå-beige nyans, ca 0,04–0,06 m tjockt. Ovanpå låg ett 0,3–0,35 m tjockt grått, något fuktigt, och kompakt lerlager (K14) med inslag av tegelkross, småsten och kalkbruk. Därefter följde ett ca 0,15 m mörkt gråbrunt lager med lera och lerig sand (K13) innehållandes enstaka inslag av träkol. Ovanpå låg ett ca 0,2 m tjockt lager grå sand och småsten (K12) innehållande tegelkross och enstaka bitar taktegel, träkol samt kalkbruk. Överst låg ett 0,06 m tjockt lager bestående av grus och småsten (K11). Inga fynd påträffades i provgrop 1.

PROVGROP 2

Provgropen grävdes i sydöstra delen av rum 10 (se fig. 2). Rutan placerades 80 cm från den södra innerväggen respektive 55 cm från den östra innerväggen. Likt provgrop 1 täcktes ytan i rum 10 inledningsvis av 0,07 m tjock makadam samt dragna kablar och spridda gatstenar avsedda att bära upp golvet. Rutgrävningen inleddes på en nivå av +12,75 m.ö.h. 0,8 m under utgångsnivån framkom en stenläggning (K26) bestående av natursten i varierande storlek mellan 0,15 x 0,35 m till 0,15 x 0,2 m. Stenläggningen tycktes delvis vara störd i den sydöstra delen av provgropen. Direkt på stenläggningen låg ett ca 0,1 m tjockt och kompakt

Figur 4. Provgrop 2 i plan i nivå med stenläggningen K26. Foto: Johan Thörnqvist. (fotonr. 2016-80-02).

lager grå lera (K25). I det påträffades mindre tegelkross samt enstaka tegelbrockor. Ovanpå följde ett 0,38 m tjockt mörkbrunt jordlager (K24), innehållandes större tegelbrockor, bitar av taktegel samt ett mindre antal natursten. Fyndmaterialet bestod av enstaka keramik i form av rödgods samt ett fåtal ben, troligtvis från svin. Ovanpå det mörkbruna jordlagret låg en tunn ca 0,5–1 cm tjock lins av ljus kalkbruk eller väggputs (K23). Därefter, direkt under det modernt påförda lagret makadam, låg ett sandigt ca 0,25 m tjockt grått jordlager (K22) innehållande rikligt med tegelbrockor samt kalkbruk. Fynd av taktegel, porslin, keramik och fönsterglas. Kulturlagrens totala tjocklek uppgick till 0,8 meter.

TOLKNINGSFÖRSLAG OCH SLUTSATS

Inom ramen för rapporteringen av undersökningen vid Hausknechtska huset i Kv. Hästen 5 var målsättningen att utreda stratigrafins komplexitet och sammansättning för att på så vis generera adekvata underlag inför vidare insatser. Enligt undersökningsplanen var målet att beräkna det så kallade *kontextindexet*. *Kontextindex* baseras på antalet stratigrafiska objekt per kubikmeter, ett högt kontextindex ger således en indikation på en komplex stratigrafisk sammansättning för ett givet område. Erfarenheter från tidigare undersökningar visar att kulturlager med välbevarat organiskt material, också är stratigrafiskt mer komplexa. Generella skillnader finns även inom tomtmarken. Mark närmast gatumarken visar ofta

Figur 5. Översikt av provgrop 1 med delar av stenläggningen K16 blottad. Foto: Anders Håkansson. (fotonr. 2016-80-03).

på högre indextal och därmed en mer komplex stratigrafi. Detta beror på att det generellt finns mer huslämningar och andra aktiviteter närmast gatumarken, åtminstone vad som är bevarat. Stratigrafin från bakgårdsmiljöer är ofta mindre komplexa vilket beror på stabila förhållanden med öppna ytor och färre byggnationer (Johansson Hervén 2000, Håkansson 2012). Den stratigrafiska bild som framkommit i samband med undersökningen visar på ett relativt lågt *kontextindex* utan komplexa konstruktioner.

Stratigrafiskt skiljer sig provgrop 2 en aning från provgrop 1 och det är problematiskt att hitta en samstämmig lagerföljd utifrån de avgränsade ytorna hos de yngre lagren. Möjligtvis är lager K14 samma som K25 då de påminner mycket om varandra i karaktär. Klart är dock att det med största sannolikhet är en sammanhängande stenläggning som påträffats på ett djup av ca 0,8–0,9 m (K16 & K26). Troligt är även att stenläggningen har varit klädd med ett ovanliggande lergolv vilket kan vara det som vi ser rester av med K15 och K25. Vid undersökningar 2006 i kv. Hästens nordvästra del framkom liknande stenläggningar med toppnivåer på +12,66–12,69 m.ö.h. Denna stenläggning tolkades då som ett källargolv, troligtvis anlagt under 1600–1700-talet (Håkansson 2006). Stenläggningen K16/K26 ligger något lägre i höjd (+11,95 m.ö.h.) och även om den i övrigt är jämförlig är detta källargolvet troligtvis en enskild anläggning, om än likartad, med koppling till en annan byggnation på fastigheten från samma tidsperiod. Då ovanliggande lager i samtliga fall tycks vara utfyllnadsmassor och fyndmaterialet kan anses begränsat går det inte säkert att bestämma källarens funktion närmare.

KÄLLARE I LAHOLM

De lämningar efter en källare med stenlagt golv som framkommit i de södra delarna av kvarteret Hästen 5 tycks överensstämma med liknande lämningar i den norra delen. Detta ligger i linje med tidigare teorier kring ett behov av stora förvaringsutrymmen för den handelsgård som har funnits på platsen (Håkansson 2006). I vilken utsträckning andra stadsgårdar var försedda med källare är fortfarande okänt. I Laholm har lämningar efter källare endast påträffats på tre andra tomter, nämligen i kvarteret Duvan, kvarteret Oxen 3 och kvarteret Bikupan 2 (Hallandsposten 1928-06-28, Von Kantzow 1981, Rosengren 1983). I kvarteret Duvan fann man bland annat en stenläggning som möjligen kan ha utgjort ett källargolv, på ett djup av cirka 1,8 meter under dagens gatunivå. Även ett brandlager påträffades ovanpå stenläggningen. Här framkom även ett tyskt stengodskärl från 1500-talets slut liksom grönglaserat kakel (Hallandsposten 1928-06-28). I kvarteret Oxen 3 bestod källaren av en kallmurad källarnedgång, avlånga stenblock samt stenlagt golv. Källarens storlek var okänd. Brandlager i igenfyllningen var sannolikt spår efter en brand 1811. Funktionen på källaren är okänd men i skriftliga källor omtalas att tomten beboddes av krukmakare 1726, vilket

kan förklara de rika mängderna keramik i kulturlagren. I kvarteret Bikupan var källaren försedd med väggar av stora stående markstenar i kallmur. Golvet täcktes av ett lerlager. I källarens ena hörn fanns en avloppsbrunn konstruerad av en nedgrävd tunna (Håkansson 2006).

FYNDEN

Den keramik som påträffades i lager K24 bestod av enstaka bitar yngre rödgods med glaserad insida och linjedekor på utsidan. Utifrån de fragmentariska bitarna gick det inte att utröna säkert vilken typ av kärl det rör sig om. I samma lager påträffades även enstaka djurben, troligtvis från svin. Dessa var väl bevarade men saknade tydliga märken efter t.ex. slakt eller tillredning. Det enda metallföremålet som framkom vid undersökningen var en järnspik, även den från K24. Då föremålen påträffades i vad som är att betrakta som ett utfyllnadslager med omrörda massor bör de ses som sekundära. Således dokumenterades fynden men tillvaratogs ej.

SAMMANFATTNING OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Utifrån de relativt marginella och snäva arkeologiska ingrepp som har gjorts i samband med undersökningen begränsas möjligheterna till att besvara frågor kring byggnadsskick och tomtstruktur och markanvändning i vidare utsträckning. Ej heller fyndmaterialet lämnar vidare utrymme för att dra avgörande slutsatser kring materiell kultur eller sociala förhållanden på platsen. Vad som går att utröna är att det sannolikt har stått en tidigare byggnad med tillhörande källare på platsen som idag upptas av *Hausknechtska huset*. Denna äldre byggnad har sedermera troligtvis rivits avsiktligt och rivningsmaterialet har använts för att fylla igen källaren samt jämna ut markytan inför nybyggnation på fastigheten.

Kulturmiljö Halland bedömer att utfyllnadsmassorna inte har tillräckligt informationsvärde som motiverar vidare arkeologiska insatser för det aktuella undersökningsområdet. Däremot krävs vidare insatser såvida markingrepp berör den äldre stenläggningen och underliggande kulturlager, på ett större djup än 0,8 m under dagens golvnivå.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr: 431-3272-16

Eget dnr: 2016-227

Uppdragsgivare: Länsförsäkringar i Halland

Utförandetid: 2016-12-05 – 2016-12-07

Personal: Anders Håkansson (projektledare), Johan Thörnqvist

Fastighet: Hausknechtska huset, Kv. Hästen 5

RAÄ-nummer: Laholms stad RAÄ 19:1

Höjdsystem: RH 2000

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Undersökt yta: 2 m²

Dokumentation: Stratigrafin i provgropar dokumenterades på ritfilm. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad. Ritningar har HMAK nr 4457:1–2. Fotonummer: 2016-80-01, 2016-80-02, 2016-80-03 och 2016-80-04.

Fynd: Inga fynd tillvaratogs.

Datering: Nyare tid (1600–1800-tal)

REFERENSER

- Anberg, S. 1992. *Arkeologisk undersökning Lagaholm 6:1*, RAÄ 38, Halland 1992. Arkivrapport.
- Arbman, H. 1954. *Hallands historia*. Från äldsta tid till freden i Brömsebro 1645. Hallands Läns landsting.
- Bjuggner, L. 2000. *Arkeologisk förundersökning i Kv. Majoren 4*, Laholm 2000. Arkivrapport.
- Bjuggner, L. 2001. *Östertullsgatans årsringar*. Arkeologiskförundersökning 2001, Halland, Laholmsstad, Östertullsgatan (delen Stortorget-Ryssgatan), RAÄ 19. Halmstad. Arkivrapport.
- Bjuggner, L. 2011. *Bakgårdsbebyggelse och odling i kvarteret Hästen, Laholm*. Halland, Laholm, Kvarteret Hästen 2, 3 och 4, RAÄ 19. Arkeologisk förundersökning 2010. Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland. Halmstad.
- Ejwertz, A. 1961. *Laholms historia I*. Kyrka och skola. Halmstad.
- Håkansson, A. 2009. *StadsGis Laholm. En uppdatering av Medeltidsstaden 39*. Halland, Laholms stad. RAÄ 19, 38 och 208. Projektrapport 2009. Kulturmiljö Halland, Uppdragsverksamheten. Halmstad. Arkivrapport.

- Håkansson, A. 2012. *Laholm. Staden som trots allt är*. Arkeologiska rapporter från Hallands Länsmuseum 2012:6. Halmstad.
- Johansson-Hervén, C. 2000. Från jord till papper: några erfarenheter av att producera källmaterial *Att tolka stratigrafi. Det tredje nordiska stratigrafimötet. Åland 1999*. Gunhild Eriksdotter, Stefan Larsson & Viveka Löndahl (red.). Meddelanden från Ålands Högskola, nr. 11. Mariehamn 2000.
- Redin, L. 1982. *Laholm*. Projekt Medeltidsstaden 39. RAÄ. Stockholm.
- Rosengren, E. 1983. Halland, Laholms stad, *Kvarteret Bikupan 2*. Arkeologisk undersökning 1983. Stiftelsen Hallands Länsmuseum. Halmstad. Arkivrapport.
- Rosengren, E. 2010. *Arkeologisk kontroll i samband med renoveringen av Hausknechtska huset i Laholm*. Halland, Laholm, Kvarteret Hästen 5, RAÄ 19. Arkeologisk förundersökning 2009–2010. Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland. Halmstad.
- Sahlgren, J. 1948. *Ortnamnen i Hallands län. Del I*. Bebyggelsenamnen i södra Halland. Uppsala.
- Strandberg, A-C. 2000. *Kv. Hästen 5*. Dokumentationsrapport. Laholms stad och kommun. Landsantikvarien i Halland 2000:7. Halmstad. Arkivrapport.
- Tilly, A. 1980. Halland, Laholms stad *Kvarteret Hästen 2*. Arkeologisk förundersökning 1980. Stiftelsen Hallands Länsmuseum. Halmstad. Arkivrapport.
- Von Kantzow, U. 1981. Halland, Laholms stad, *Kvarteret Oxen*. Arkeologisk undersökning 1981. Stiftelsen Hallands Länsmuseum. Halmstad. Arkivrapport.
- Westergaard, B. 1987. *Laholm Köpmansgatan m.fl.* Arkeologisk undersökning. Hallands länsmuseum. Uppdragsverksamheten Halmstad. Halmstad.

BILAGA 1

Ritningar och matris

Stratigrafisk matris enligt Harrismodell.

Lagerbeskrivning:

K11: Grus och småsten.

K12: Grå sand och småsten, tegelkross, enstaka taktegel, träkol, kalkbruk.

K13: Mörk till mellanmörk gråbrun lera och lerig sand, enstaka träkol.

K14: Grå, ngt fuktig, kompakt lera m. inbl. av tegelkross, småsten och kalkbruk.

K15: Ljusbeige mkt kompakt lera, ev. golv.

K16: Stenläggning bestående av varierande storlekar; 0,15 m x 0,1 m, 0,2 m x 0,15 m, 0,2 m x 0,2 m.

K21: Modernt påförd singel/grus.

K22: Sandig grå jord med rikligt av tegelbrockor och kalkbruk. Fynd av taktegel, porslin, keramik och fönsterglas.

K23: Tunn lins av puts/kalkbruk.

K24: Mörkbrunt jordlager med större tegelbrockor och ett mindre antal marksten. (Keramik och ben).

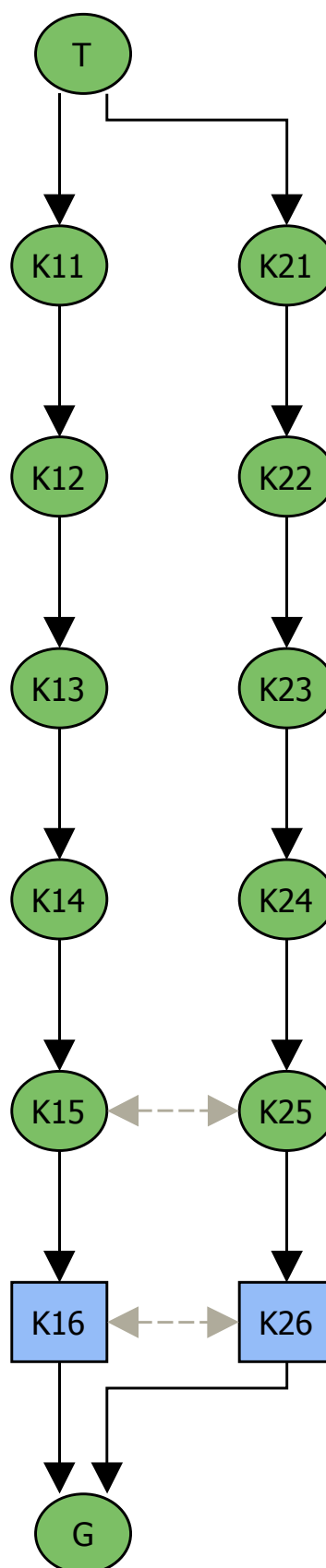
K25: Kompakt lerlager med grå färg blandat med tegelkross och brockor.

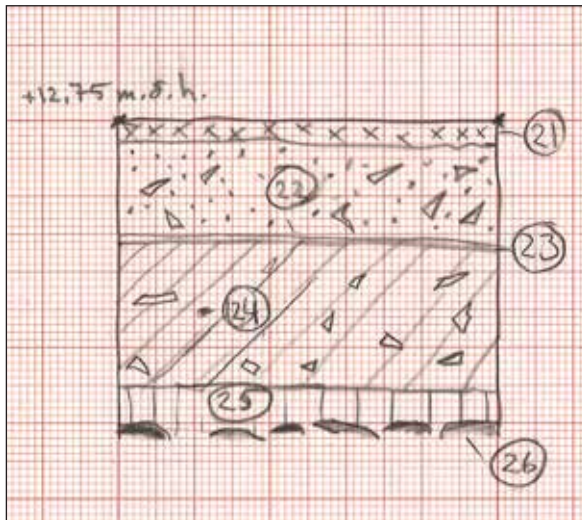
K26: Stenläggning, bestående av natursten, ca 15–30 cm i diameter.

T=toppnivå (dagens marknivå)

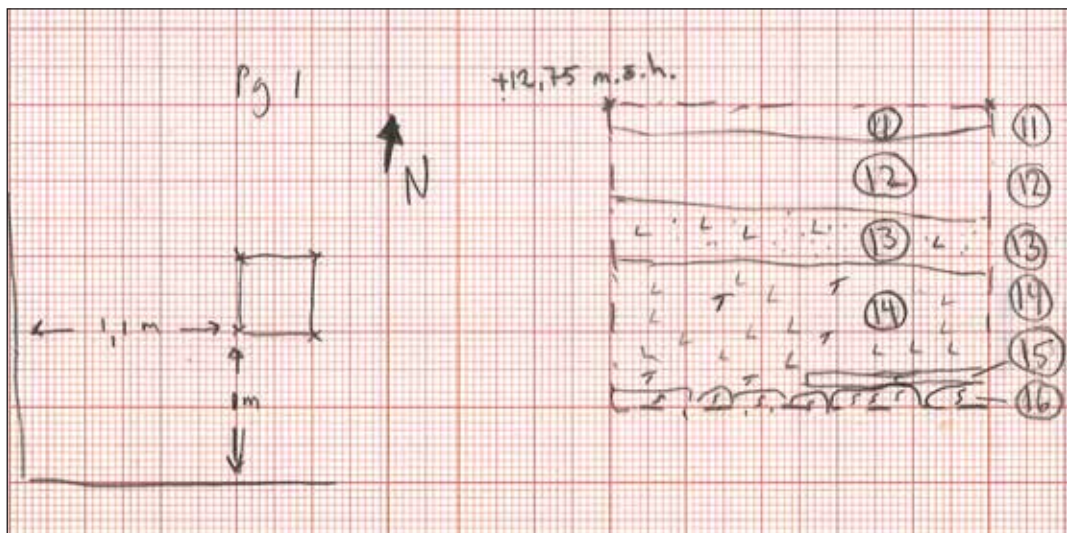
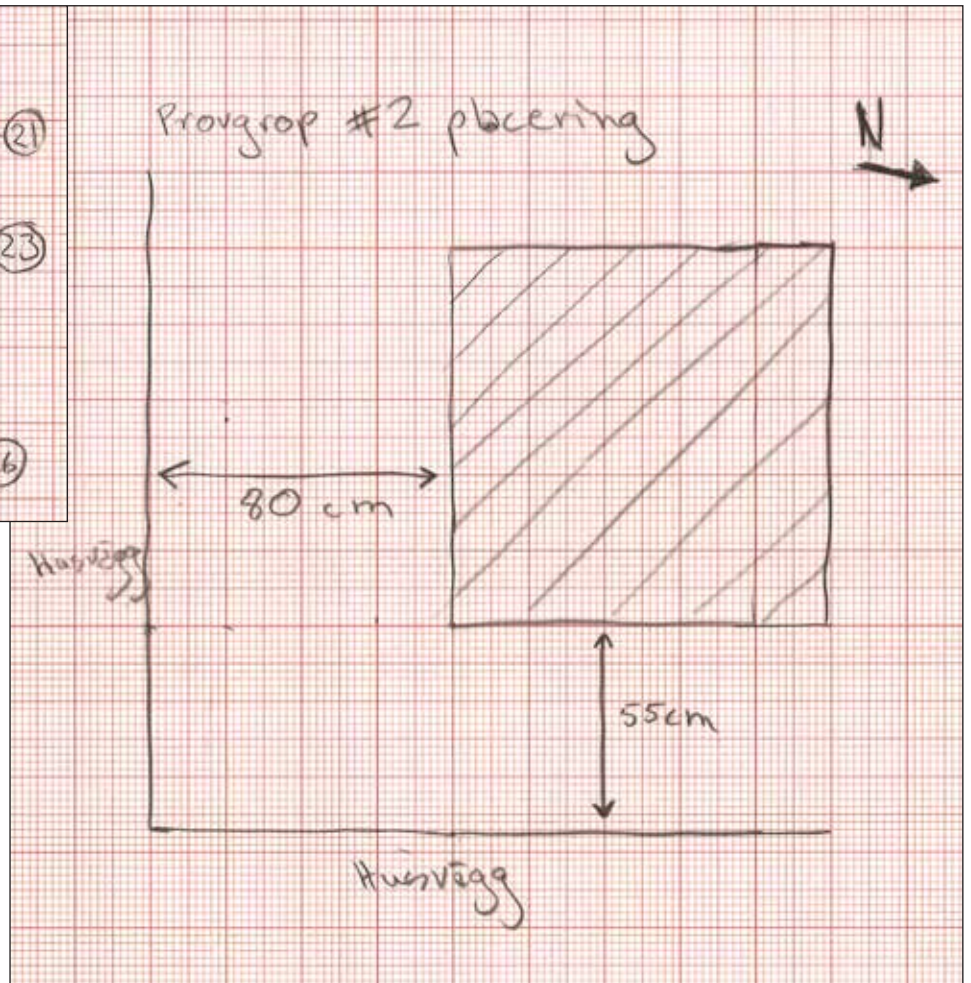
K=kontext

G=naturlig grund

Provgrop 2 samt dess läge i plan (till höger).
Skala 1: 20. HMAK 4457:1.

Provgrop 1 i skala 1:20 samt dess läge i plan. HMAK 4457:2.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se

